การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

Participation of Senior Citizens in Educational Management of Local Administrative Organizations Affecting the Quality of Life: A Case Study of Schools for Senior Citizens in Rayong Province

สุวิมล ห้วงเกษม[1], ธนิก คุณเมธีกุล[2], ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์[3]
Suwimon Huangkasem[1], Thanique Kunametheekoon[2], Teerasak Intaramat[3]

Received: 30th August 2021 **Revised**: 16th November 2021 **Accepted**: 27th December 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษากับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง จำนวน 283 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สถิติทดสอบเอฟ สถิติทดสอบที และการถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.32) 2) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.52, S.D.=0.24) 3) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษากับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การมีส่วนร่วมของ

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, E-mail: s.huangkasem@gmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
[3] รองศาสตราจารย์, ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
[1] Graduate Student, Master of Education in Educational Administration, Rambhai Barni Rajabhat University
[2] Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University
[3] Associate Professor, Department of Educational Measurement and Research, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

ผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถอธิบายเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ($\hat{Y}$ = 2.879** + 0.401** X) และคะแนนมาตรฐาน ($\hat{Z}_y$ = 0.529** ZX)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คุณภาพชีวิต, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this research were to, 1) study the participative level of senior citizens in educational management of local administrative organizations in Rayong Province, 2) investigate the level of quality of life for senior citizens registered by schools of senior citizens in Rayong Province, 3) analyze the relationship between the participation of senior citizens in educational management of local administrative organizations and the quality of life for registered senior citizens and 4) formulate the predictive equation of participation of senior citizens in educational management of local administrative organizations affecting the quality of life for registered senior citizens. The sample size in this research was a group of 283 registered senior citizens in their schools under the jurisdiction of local administrative organizations in Rayong Province and determined by proportional stratified random sampling method and administrative area-based sampling classification. The instrument for data collection was a five-rating scale constructed questionnaire which had a reliability of 0.96. The data were analyzed by using; arithmetic mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, F-test, t-test, and Simple Linear Regression.

The results showed that. 1) participation of senior citizens in educational management of local administrative organizations in Rayong Province overall was at a high level ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.32), 2). The quality of life for registered senior citizens in Rayong Province overall was at the highest level ($\bar{X}$=4.52, S.D.=0.24), 3). The relationship between participation of senior citizens in educational management and the quality of life for registered senior citizens in their schools under local administrative organizations in Rayong Province was statistically positive at the.01 significance level, and 4) participation of senior citizens in educational management affecting their quality of life in schools under local administrative organization in Rayong Province could be described as a predictive equation in terms of raw score ($\hat{Y}$ = 2.879** + 0.401** X) and standard score($\hat{Z}_y$ = 0.529** ZX) respectively.

Keywords: Participation, quality of life, local administrative organizations, senior citizens

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัย และคาดว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2566 จะมีคนไทยอายุถึง 60 ปี ปีละล้านคน ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ "สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์" (Complete-aged society) อันเป็นผลมาจากอัตรา

การเกิดที่ลดลงและความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น ทำให้รัฐหันมาให้ความสำคัญโดยการสร้างสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี คุณค่า และคุณภาพที่ดีของชีวิต โดยครอบคลุม 4 เสาหลัก ได้แก่ การให้บริการทางสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม และการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม ประกอบด้วยขอบเขตทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและการมีรายได้ ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคมทั่วไป (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2562) ส่งผลให้ประเทศมีภาระค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ครอบครัวต้องแบกรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่ผู้สูงอายุก็เผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และปัญหาการขาดแคลนรายได้ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐยังมีการกำหนดแผนและนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า พึ่งพาตนเองได้ มีหลักประกันที่มั่นคง ปลูกฝังจิตสำนึกให้สังคมไทยตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม มุ่งเน้นให้ประชากรทุกคนเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจด้านผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการจัดให้มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุ และรัฐยังได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า ให้มีการจัดการระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน โดยการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ในขณะที่หน่วยงานของรัฐอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถจัดการศึกษาได้หลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพมาตรฐาน และทั่วถึงให้กับประชาชนในพื้นที่ หันมาให้ความสนใจและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทักษะการใช้ชีวิตที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมยุคข่าวสารและเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผ่านวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เป็นต้น โดยการเปิดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ตามคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุที่กรมกิจการผู้สูงอายุจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรผู้สูงอายุ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้นำไปศึกษาและปรับใช้เป็นแนวทางให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านภารกิจด้านการศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ที่ครอบคลุมสวัสดิการผ่านการจัดศึกษาตามอัธยาศัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ซึ่งหากการดำเนินงานนี้ประสบความสำเร็จอาจทำให้ภาระด้านงบประมาณของประเทศที่มีต่อผู้สูงอายุลดน้อยลง รวมถึงส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากข้อมูลสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง พบว่า ในปี พ.ศ.2562 มีผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดระยองแล้ว จำนวน 1,425 คน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเหล่านี้ว่าได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากน้อยเพียงใด รวมถึงเมื่อผู้สูงอายุได้ศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุแล้วส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่ การมีส่วนร่วมและคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกันอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางกลยุทธ์และจัดทำแผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็นอำเภอบ้านค่าย 136 คน อำเภอเมืองระยอง 380 คน อำเภอแกลง 221 คน อำเภอบ้านฉาง 90 คน อำเภอเขาชะเมา 50 คน และอำเภอวังจันทร์ 193 คน รวมทั้งสิ้น 1,070 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง, 2563: 1-3)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดระยอง รวมทั้งสิ้น 283 คน ประกอบด้วย อำเภอบ้านค่าย 36 คน อำเภอเมืองระยอง 101 คน อำเภอแกลง 58 คน อำเภอบ้านฉาง 24 คน อำเภอเขาชะเมา 13 คน และอำเภอวังจันทร์ 51 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยมีเขตการปกครองเป็นชั้นของการสุ่มจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างค่าคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ปรากฏว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.81 ข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.40-0.88 และข้อคำถามในแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27-0.83

4. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.91 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.95 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.96

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี แล้วจัดส่งไปยังผู้บริหารระดับสูงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยตนเอง จำนวน 6 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 283 ฉบับ โดยมีผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งร่วมสังเกตุและอธิบายข้อคำถามให้กลุ่มตัวอย่างจนเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ครบถ้วนทุกข้อทั้ง 283 ฉบับ

2. จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังจากนั้น นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังจากนั้น นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และเกณฑ์ในการแปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2552 ; อ้างถึงใน ปัทมา กะจะวงษ์, 2560) ดังนี้

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่า 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.80-0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.60-0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.40-0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01-0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. สร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy})

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item-Objective Congruence: IOC) เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสหสัมพันธ์

- ทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

3.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสามารถในการพยากรณ์ของสมการพยากรณ์

3.2.1 ทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อตรวจสอบนัยสำคัญของอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์

3.2.2 ทดสอบค่าที (t-test) เพื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยองโดยรวม

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม (n = 283)			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1. ด้านการวางแผน	4.14	0.37	2	มาก
2. ด้านการดำเนินงาน	4.20	0.37	1	มาก
3. ด้านการประเมินผล	3.99	0.48	3	มาก
รวม	**4.11**	**0.32**		**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X}$=4.20, S.D.=0.37) ด้านการวางแผน ($\bar{X}$=4.14, S.D.=0.37) และด้านการประเมินผล ($\bar{X}$=3.99, S.D.=0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับคุณภาพชีวิต (n = 283)			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1. ด้านสุขภาพ	4.42	0.36	4	มาก
2. ด้านจิตใจ	4.55	0.34	2	มากที่สุด
3. ด้านสภาพแวดล้อม	4.49	0.35	3	มาก
4. ด้านสังคม	4.63	0.27	1	มากที่สุด
รวม	**4.52**	**0.24**		**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.52, S.D.=0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X}$= 4.63, S.D.=0.27) และด้านจิตใจ ($\bar{X}$=4.55, S.D.=0.34) ส่วนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$=4.49, S.D.=0.35) และด้านสุขภาพ ($\bar{X}$=4.42, S.D.=0.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

ตัวแปรที่ศึกษา	X_1	X_2	X_3	X	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y
X_1	1.000								
X_2	.535**	1.000							
X_3	.392**	.385**	1.000						
X	.760**	.788**	.811**	1.000					
Y_1	.304**	.274**	.425**	.436**	1.000				
Y_2	.294**	.299**	.390**	.424**	.444**	1.000			
Y_3	.228**	.221**	.448**	.401**	.448*	.407**	1.000		
Y_4	.222**	.212**	.247**	.290**	.299**	.277**	.528**	1.000	
Y	.359**	.343**	.514**	.529**	.768**	.741**	.782**	.670**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา (X) กับ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (Y) ในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r_{xy} = 0.529) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษารายด้านกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (Y) ในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการประเมินผลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (rx_3y = 0.514) ด้านการวางแผน กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (rx_1y = 0.359) และด้านการดำเนินงานกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (rx_2y = 0.343)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

ตัวแปร	n=283		r_{xy}	R^2	a	b	β
	$\bar{X}$	S.D.					
การมีส่วนร่วม	4.11	0.32	0.529**	.280	2.879**	0.401**	0.529**
คุณภาพชีวิต	4.52	0.24					

F = 109.208, Sig =.000[b] t = 18.175, Sig =.000 t = 10.45, Sig =.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพในการพยากรณ์ของสมการพยากรณ์ (R^2) คิดเป็นร้อยละ 28 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F = 109.208, Sig = .000) ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์เท่ากับ 2.879 (t = 18.175, Sig = .000) ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.401 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.529 (t = 10.45, Sig = .000) สามารถสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}$ = 2.879** + 0.401** X

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y$ = 0.529** ZX

จากสมการณ์พยากรณ์แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา เปลี่ยนไป 1 หน่วย ทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เปลี่ยนแปลงไป 0.401 หน่วย

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวโน้มประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์แบบ รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดปัญหาความต้องการที่แท้จริง การดำเนินงานจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และการเสนอแนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับปรียามาศ โทนคำ (2557, 104-109) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม และรายงานผลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับพัชรียาภรณ์ พิมพาเรือและอาคม อึ่งพวง (2557: 99-107) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานงบประมาณ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับเจษฎา ภักดี (2563: 329-341) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านเก่าขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน การบริหารงานทั่วไป การควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การเสริมสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนการบริหารงานงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางมากและจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนดูแลจากรัฐบาลอย่างเต็มที่เพื่อให้ผู้สูงอายุกลายเป็นบุคคลที่มีศักยภาพโดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ การดูแลรักษาความสะอาดภายในบ้านเรือน การออกกำลังกายที่เหมาะสม รวมถึงการพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น การมองเห็นคุณค่าตนเอง และไม่รู้สึกเบื่อหน่ายท้อแท้ในชีวิต โดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ทรัพย์แก้ว (2559, หน้า 25-39) ซึ่งได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองได้เป็นอย่างดี ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน มีความ

ภาคภูมิใจ ความจำ สมาธิ และความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ รวมทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำนองเดียวกับอรทัย เลียงจินดาถาวร (2562: 195-207) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงวัยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้สูงวัยต่างมีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้สูงอายุด้วยกัน เช่นเดียวกับอภิวัฒชัย พุทธจร (2564: 250-263) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจากการศึกษาอบรมในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุดโดยผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระตามความสนใจ มีการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภายในกลุ่ม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยองโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการใดๆ ก็ตาม ถ้าดำเนินการไปด้วยดีผลของการดำเนินการนั้นก็จะบังเกิดผลดีตามมาด้วย ปัจจัยของการดำเนินการที่ดีประการหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการนั้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ รวมถึงการประเมินผล ตั้งแต่แรกจนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ดังเช่น สถาบันพระปกเกล้า (2556: 10) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐได้เข้ามารับรู้ข่าวสาร ได้แสดงความคิดเห็น ความห่วงใยต่อแนวทางการดำเนินการของโครงการของรัฐ และการตัดสินใจของผู้บริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลการตัดสินใจ ร่วมให้คำปรึกษาหารือร่วมกัน รวมถึงร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานโครงการของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงที่ตกลงร่วมกันในกิจกรรมการดำเนินงานด้วยความเต็มใจ ส่งผลต่อผลสำเร็จหรือเป้าหมายของงานเป็นอย่างดี ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ก็พบว่ามีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นอย่างดี สอดคล้องกับพระครูสิริภูรินิทัศน์ (2563: 150-160) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุกับการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นสถาบันทางสังคมที่สามารถจัดกิจกรรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างคุณประโยชน์ได้ในทุกระดับทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยไม่มีการกำหนดรูปแบบและกิจกรรมที่ตายตัวขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการพัฒนา

ผู้สูงอายุให้มีความสมบูรณ์ในทุกมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาทำให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม มองเห็นคุณค่าในชีวิตเพิ่มขึ้น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดี รู้จักเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งยังเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย เช่นเดียวกับเกศสุดา โภคานิตย์ และคณะ (2562: 1-10) ได้ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยสนับสนุนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนองนโยบายของรัฐในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุรธร จีนา และรมิตา จีนา (2560: 786-792) ที่ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ เทศบาลตำบลสันโป่ง คณะสงฆ์ตำบลสันโป่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน และชมรมผู้สูงอายุในตำบลสันโป่งทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ สนุกสนาน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ร่วมเสนอความคิดเห็น และมีความสุขทุกครั้งที่ได้ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเปี่ยมสุข

4. ความสามารถในการพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ร้อยละ 28 และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการที่รัฐได้เห็นความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการร่วมจัดการศึกษาทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับลิขิตา เฉลิมพลโยธิน (2561: 3280-3294) ซึ่งได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เมื่อผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในมิติต่างๆ เช่นเดียวกับยุพิน ทรัพย์แก้ว (2559: 25-39) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย โดยผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ส่วนทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ มั่นใจ ความจำ และสมาธิดีขึ้น ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีรอยยิ้ม ความสบายใจและความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ การร่วมกิจกรรมนันทนาการและศึกษาดูงานนอกสถานที่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษา

โรงเรียนผู้สูงอายุค่อนข้างน้อย ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการติดตามและประเมินผลของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละบริบทของพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

2. โรงเรียนผู้สูงอายุควรให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพมากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพเป็นประจำอันเนื่องมาจากการนอนหลับพักผ่อนที่ไม่เพียงพอและการรับประทานอาหารตามใจชอบ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอซึ่งอาจเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ได้โดยง่าย ดังนั้น การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรมุ่งเน้นไปที่การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย รวมทั้งการบริโภคอาหารที่เหมาะสมตามหลักโภชนาการ

3. การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาเพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่อาจทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นได้ในระยะยาว ดังนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็นแกนนำในการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายองค์การต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน มูลนิธิ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีศักยภาพได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง ดังนี้

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

3. ควรศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ควรศึกษานวัตกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

5. ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิก คุณเมธีกุล และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ และขอขอบคุณผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). *ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ*. http://www.dop.go.th/th/benefits/3/765. 17 มิถุนายน 2563.

เกศสุดา โภคานิตย์ และคณะ. (2562). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *พิชญทรรศน์, 15*(2), 1-10.

เจษฎา ภักดี. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านเก่าขามสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *มหาจุฬานาครทรรศน์, 7*(11), 329-341.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุรียาสาส์น.

ปรียามาศ โทนคำ. (2557). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 4*(1), 104-109.

ปัทมา กะจะวงษ์. (2560). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พระครูสิริภูรินิทัศน์. (2563). โรงเรียนผู้สูงอายุกับการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต. *วิจัยวิชาการ, 3*(2), 151-160.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (19 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 3-16.

พัชรียาภรณ์ พิมพาเรือ และอาคม อึ่งพวง. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 8*(2), 99-107.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2562). *รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561*. พริ้นเทอรี่.

ยุพิน ทรัพย์แก้ว. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ความเป็นเลิศด้านการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช. *การพยาบาลและการศึกษา, 9*(2), 25-39.

ยุรธร จีนา และรมิตา จีนา. (2560). รูปแบบการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: โรงเรียนผู้สูงอายุเปี่ยมสุข เทศบาลตำบลสันโป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *การประชุมวิชาการวิจัยและนวัตกรรมสร้างสรรค์ ครั้งที่ 4 และการประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ ด้านพลังงานไฟฟ้าแรงสูง พลาสมาและไมโครนาโนบับเบิลสำหรับเกษตรและการประมงขั้นสูง ครั้งที่ 2* (หน้า 786-792). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

ลิขิตา เฉลิมพลโยธิน. (2561). ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุครสงคราม. *Veridian E-Journal, 11*(2), 3280-3294.

สถาบันพระปกเกล้า. (2556). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น*. สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง. (2563). *ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง*. ระยอง: สำนักงานฯ.

อภิวัฒชัย พุทธจร. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. *มหาจุฬานาครทรรศน์, 7*(11), 250-263.

อรทัย เลียงจินดาถาวร. (2562). โรงเรียนผู้สูงวัยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. *พิชญทรรศน์, 14*(1), 195-207.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed). Harper Collins.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Value*. McGraw-Hill.